

Theo Letjevic
correctie JVN Rakelje

DE TOORTS

49

AUGUSTUS 1999, 17E JAARGANG

Contactblad van het IVN

afdeling Zuid-Kennemerland

*De landgoederen van Zuid-Kennemerland:
Landgoed Elswout te Overveen

*Regeneratie duinvalleien

* Paddestoelenweekend

Conferentie-oord De Holthurnsche Hof (Rijk van Nijmegen)

IVN ZAKELIJK

"De Toorts" is het contactblad van de IVN afdeling Zuid-Kennemerland. Het IVN Vereniging voor natuur- en Milieueducatie is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft het IVN ruim 180 afdelingen. Meer dan 16.000 leden zetten zich actief in voor natuur en milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

BESTUUR VAN DE AFDELING ZUID-KENNEMERLAND

Voorzitter

A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem, Tel.023 5312427, Email: f.hagens@multiweb.nl

Secretaris

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel.023 5331557

Penningmeester

Mw. C.C. Allaert, Spaarndamseweg 270 rood, 2021 KB Haarlem, Email: tal@van.zanten.nl

Leden:

L. van der Brugge, Gen. Bothastraat 91, 2021 JS Haarlem, Tel. 023 5261584

Mw. A. Wegman, Prof. v.d. Scheerstraat 31, 2035 AJ Haarlem, Tel. 023 5339049,

Email: a.wegman@wxs.nl

Coördinatoren werkgroepen:

Werkgroep Exkursies: Leo van der Brugge, Tel. 023 5261584

X Werkgroep Publiciteit: Jan Rooijmans, Tel. 023 5286186, Email: hetty.jan.@net.hgc.nl

X Werkgroep Groene Winkel: Cock Meijer, Tel. 023 5247437, Email: cope.meijer@wxs.nl

Werkgroep Kursussen: Anneke Wegman, Tel. 023 5339049

Werkgroep Kinderen: Wil Stumpe, Tel. 023 5374168

Werkgroep Tentoonstellingen: Erna Schreuder, Tel. 023 5314647

Werkgroep "De Toorts": Theo Litjens, Tel. 023 5280173

Werkgroep Lezingen: Jan-Willem van Velzen, Tel. 023 5317756

Jaarbijdrage (Leden en donateurs) f 30,-

Te storten op girorekening 5007954 t.n.v. IVN - afdeling Zuid-Kennemerland.

Leden ontvangen tevens "Mens en natuur" van het landelijk IVN.

Materiaalcoördinator

Annelies Botschuyver, Tel. 023 5317756

Ledenadministratie

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel. 023 5331557

Redactie van "De Toorts"

Yvonne Beerthuizen, Caroline Dijkman, Jonne Misset en Theo Litjens

Redactieadres

Theo Litjens, Heemsteedse Dreef 293, 2101 KJ Heemstede, Tel. 023 5280173

Distributie van "De Toorts"

Hennie Kenselaar-Nelis, Gedempte Schalkburgergracht 3F, 2021 AH Haarlem, Tel. 023 5263735

INHOUD

Verslag van de algemene ledenvergadering	4
Wijzigingen ledenbestand	5
Destructie in blik	6
Kattenbelletjes	7
X Verontrust zijn (worden) of je niet zo druk maken	8
Milleniumboom	9
Buurtgenoten	10
Kinderhoek	12
Speling in de natuur of?	14
Eetbare- en/of geneeskrachtige kruiden	15
De landgoederen van Zuid-Kennemerland	16
Overzicht van enkele paddestoelenboeken -	18
Paddestoelenweekend	21
Noorhollandse Waterschapsverkiezingen	21
Regeneratie duinvalleien Nationaal Park Zuid-Kennemerland	22
Activiteitenprogramma	23

Toorts
bij Caroli

VAN DE REDACTIETAFEL

Water is letterlijk van levensbelang voor mens, plant en dier. Kortgezegd: zonder water is leven voor hen ondenkbaar. Water moet ook schoon zijn, zeker ons drinkwater, dat bovendien aan officieel vastgestelde kwaliteitseisen moet voldoen. Maar evenzeer voor natuur en milieu is schoon water van uitermate groot belang, maar ook het water voor recreatie-oeleinden. Het belang van de laatstgenoemde categorie kwam onlangs nog eens naar voren toen de gemeente Amsterdam overging tot een zwembod in bepaald buitenwater toen bleek, dat door vervuiling ziekteverschijnselen bij meerdere zwemmers was opgetreden. Ook het IVN ondersteunt met haar actie middels het landelijk thema 'Water natuurlijk' het belang van een goede waterkwaliteit voor natuur en milieu. Regelmatig wordt ook in de Toorts ruimte besteed aan het thema 'water'. Ook het logo water bij de wateractiviteiten in het activiteitenprogramma getuigt daar van. Ook in het voor u liggende Toortsnummer is weer sprake van het belang van water in tweeërlei zin. Wij doelen daarbij op de recent gehouden verkiezingen voor de Waterschaps-

besturen. De traditionele samenstelling van die besturen is sinds de nieuwe verkiezingen uitgebreid met bestuurders die zich speciaal zullen belasten met het aspect: 'water voor natuur en milieu, de groene aspecten' om het met een modewoord aan te geven. Een tweede onderwerp in deze Toorts houdt ook zeer verband met water. De waterwinningsbedrijven, met name PWN, hebben een plan aangenomen om in het jaar 2003 geheel te stoppen met de waterwinning in de Kennemerduinen.

Dat plan heeft vergaande consequenties voor de waterhuishouding in die duinen, dus ook voor plant en dier en niet te vergeten voor de bewoners en bedrijven die aan de binnenduintrand gevestigd zijn (bv de bloembollencultuur). De daarmee samenhangende stijging van het grondwaterpeil leidt tot een sterke vernatting van de duinpannen met gevolgen voor plant en dier. Daarenboven behelst het regeneratieplan van deze duinen vele ingrijpende activiteiten met verschillende oogmerken. Laten we hopen, dat ons nageslacht er wel bij vaart.
De redactie

Kopij voor het volgende nummer inleveren uiterlijk 1 november 1999

Heel handig is het voor de redactie als u uw ingezonden werk op een floppy aanlevert (inclusief een uitdraai van uw artikel). Tik de teksten zo eenvoudig mogelijk (platte tekst) d.w.z. maak het niet te mooi! De bewerking ervan is voor de redactie dan nog gemakkelijker.

Verslag van de Algemene ledenvergadering 23 maart 1999 in het gebouw Ter Kleef.

(Dit is een verkorte versie van het verslag.
Het volledige verslag is opvraagbaar bij de secretaris)

1. Opening.

De voorzitter opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom.

2. Het verslag van de Algemene ledenvergadering d.d. 10-03-98.

Het verslag werd, na enkele opmerkingen van ondergeschikte aard, goedgekeurd.

3. Ingekomen stukken.

- "IVN op Pad", weekend op 5 en 6 juni a.s. K.P. Jan Willemse en Marjan Boots, Dorpsstraat 65, 1901 EJ Castricum. Telefoon 0251 650783, e-mail: cme, noordholland@ivn.nl.
- Vierde Nationale Jeugd-natuurweek van 2 t/m 10-10-99. Leeftijd van 10 tot 16 jr.

4. Mededelingen van het Bestuur.

Het Bestuur heeft, na ruggespraak met de werkgroep de Toorts, besloten de vacature, ontstaan door het overlijden van Jacques de Jong, niet aan te vullen.

5. Jaarverslagen van het secretariaat en van de werkgroepen.

De secretaris leest het jaarverslag voor.

De werkgroepen:

Excursies:

De excursies "Huis te Manpad" lopen goed.

Groene Winkel: de toppers waren de paddestoelendag en "NME vroege vogels."

Kinderen: Er zijn 4 excursies gehouden.

Cursussen: De werkgroep heeft een cursus bij een kinderclub in Zandvoort gegeven.

Materiaal-coördinator: De zaken lopen goed.

Een uitdraai van de materiaallijst gaat naar de coördinatoren van de werkgroepen.

Tentoonstellingen: Bomen in de winter is niet gedaan.

Toorts: Mvr. Jonne Misset heeft zich gemeld bij de redactie i.v.m. haar belangstelling voor het werk voor de Toorts.

6. Financieel verslag van de penningmeester over 1998.

De penningmeester leest het verslag voor.

Het algemeen resultaat is positief. Het kapitaal op de bank behoefde niet te worden aangesproken.

7. Verslag van de kascommissie.

De commissie heeft waardering voor het prima werk van de penningmeester.

8. Decharge van de kascommissie.

De commissie verleent hierbij decharge aan de penningmeester. De nieuwe kascommissie bestaat uit: Jan Rooijmans, Wil Stumpe en Cock Meijer.

9. Bestuursamenstelling (zie toelichting op de agenda)

De voorzitter wordt in functie benoemd door de aanwezigen tijdens een algemene ledenvergadering. De penningmeester wordt uit het bestuur gekozen. Er hebben zich geen tegencandidaten gemeld. De vergadering stemt voor herverkiezing van de huidige voorzitter en penningmeester.

10 Toekomstplannen van de werkgroepen.

Excursies: De samenwerking met het NPZK in stand houden cq. verbeteren. Volgend jaar zal een excursie: 'Bomen in de winter' worden gehouden.

Groene Winkel: Zal niet aanwezig zijn op de stinsenplantendag in Thijsse's Hof.

De Winkel zal een beter aanzicht worden gegeven. I.v.m. de bestellingen bij het landelijk bureau van het IVN zal de registratie van de verkopen en de inkomsten worden verbeterd. Een deel van de inhoud van de Winkel zal in de Toorts worden opgenomen.

Voorgesteld wordt om de voor de gidsencursus verplicht gestelde boeken te bundelen.

Kinderen: Er zijn 4 excursies gepland voor 1999
Materiaal-coördinator: Gaat op dezelfde voet verder.
Lezingen: Er zijn 5 lezingen gepland, waarvan 3 in samenwerking met de KNNV.

Het eerste Lustrum van de werkgroep zal gevierd worden in november in combinatie met de jaarlijkse contactavond.

Toorts: Het niveau handhaven. Er komt een nieuwe rubriek "Waterrijk" met een vast logo, ook een nieuwe rubriek onder de titel: "Kattenbelletjes".

Cursussen: De gidsencursus wordt door een groep fijne enthousiaste mensen gevolgd.

Er is gestart met 30 deelnemers waarvan er nu nog 28 deelnemen.

Overwogen wordt in het najaar een groencursus te organiseren tot juni 2000. Lukt dit niet, dan wordt de cursus verschoven naar het volgend voorjaar.

Publiciteit: De werkgroep heeft versterking gekregen in de persoon van Mark v.Schie.

In dit jaar verwacht de werkgroep nieuwe instroom vanuit de gidsencursus. In de gidsencursus wordt gewerkt aan de nieuwe folder alsook aan de aanpassing van het welkomstpakket. Er zal een goed bord van duurzaam materiaal worden aangeschaft om te gebruiken bij de themadagen. Er zal gewerkt worden aan goede info. op Internet.

Tentoonstellingen: Voorlopig is de paddestoelendag het enige project.

11. Naamsverandering van de afdeling.

De voorzitter licht toe, dat het noodzakelijk is eerst de statuten via de notaris aan te passen alvorens de naam bij de Kamer van Koophandel veranderd kan worden. Omdat twee derde van de leden niet aanwezig is vanavond zal een extra vergadering worden gehouden over dit thema. (Zie verderop in dit verslag)

12. Begroting 1999.

De penningmeester licht de begroting toe. Er zullen nog geen acceptgiro's worden bijgesloten in het aprilnummer van de Toorts. De officiële naamsverandering moet eerst worden afgewacht. Daarna kunnen de nieuwe acceptgiro's worden verstuurd. Er komt over dit onderwerp een stukje in de Toorts, waarin de leden en donateurs worden verzocht zelf het initiatief te nemen de contributie thans reeds te storten. Voor de jubileumactiviteit is geld gereserveerd. Voorgesteld wordt voor het werk van de Penningmeester een laserprinter aan te schaffen; hiervoor is een reservering van f 1.000,- nodig. De begroting heeft een licht negatief saldo van f 1.000- De vergadering gaat accoord.

13. Jubileumactiviteiten.

De afdeling bestaat nu 20 jaar. Er zal een excursie plaats vinden op 5 juni a.s. naar de Gelderse Poort. Uitgebreide info over deze excursie zal worden opgenomen in het aprilnummer van de Toorts. Bovendien stelt het bestuur voor een millenniumboom te (doen) planten. Gedacht wordt aan een linde. Hieraan zal eveneens in de Toorts aandacht worden besteed.

14. Rondvraag.

Er waren opmerkingen over de bestuursamenstelling en de IVN knipselkrant.

15. Sluiting.

De voorzitter sluit deze vergadering en verzoekt de aanwezigen te blijven voor de extra ingelaste vergadering.

1. Extra vergadering.

Aan de orde is de wijziging van de statuten i.v.m. de naamsverandering van IVN afdeling Haarlem e.o. naar IVN afdeling Zuid-Kennemerland. Meer dan twee derde van de aanwezigen gaat accoord met de naamsverandering.

2. Sluiting.

De voorzitter bedankt alle aanwezigen voor hun aandacht voor en bijdrage aan de vergadering en wenst iedereen wel thuis.

Wijzigingen ledenbestand

Nieuwe leden

Dhr. B. Bemer
Hazenburglaan 37
2135 EW Hoofddorp

Dhr. L.R. Bosch van Drakenstein
Iepenlaan 60
2061 GM Bloemendaal
Tel: 023-5278347

Dhr. R. Haak
J. Luykenstraat 100
2026 AJ Haarlem
Tel: 023-5370878

Dhr. J.M. Kloppers
Duinlustparkweg 48 F
2061 LO Bloemendaal

Fam. O. Possel
Heemstedse Dreef 211
2101 KG Heemstede
Tel: 023-5293169

Mw. J.F. van Dijk
Lange Annastraat 44
2011 XJ Haarlem
Tel: 023-5321668

Nieuwe donateurs

Mw. H. ter Horst
Grote Buitendijk 27
1991 BZ Velsersbroek

Mw. E.C. Mion
Sammelweisstraat 80
2035 CV Haarlem
Tel: 023-5337757

Mw. L. Oty
L. Reaellaan 85
2024 BD Haarlem
Tel: 023-5260075

Dhr. Van Steen
Wilsonplein 13
2011 VG Haarlem
Tel: 023-5313994

Opgezegd:

C. Hemmer (D)
Dhr. S. Kootwijk (D)
Mw. Molenaar (D)
Mw. G. van Winkoop (D)

~ kattenbelletjes: (april, aug, dec)
~ waterrijk: (april, aug - waterrijk, rest in
Koch en de Waterrijke
- december - bericht van de
waterrijk bestuurscommissie en

DESTRUCTIE IN BLIK

Enige tijd geleden maakte mijn vrouw me opmerkzaam op de aanwezigheid van kleine bestjes in de keuken. Er zaten er een stuk of wat stilletjes op de aanrecht of op een van de keukenuitensiliën of bewogen zich bepaald traag voort. Nadat ik de bestjes, niet langer dan 2 a 3 mm., met krachtige hand had verwijderd, bleken er in de daarop volgende dagen, ondanks de voorgaande procedure, steeds weer een aantal van de diertjes in de keuken te vertoeven. Een intensieve speurtocht langs spleetjes en kiertjes in de keuken leverde niet de oplossing van de vraag waar de diertjes vandaan kwamen.

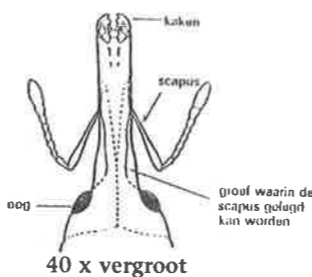
Mijn eega, zich toch niet erg gerust wetend met die invasie in de keuken, bleef

14 x vergroot

hardnekkig zoeken naar de oplossing. Op een gegeven moment was haar aandacht getrokken door een groot blik op een van de keukenkastjes. Dat blik staat er overigens al jaren en wordt gebruikt voor het bewaren van strooivoer voor de vogels in wintertijd. Maar door de zachte winter van '97-98 was het blik nauwelijks van zijn plaats geweest en bevatte ongeveer 4 kg voer. "Zouden die indringers soms uit dat blik komen?", was de vraag. Maar er zit wel een deksel op dat blik! "Dan moeten die jongens per definitie tussen het blik en het deksel door naar buiten kunnen". Het blik was snel van de kast afgehaald en geopend. Niets te zien behalve het strooivoer. Vervolgens een paar handen voer op een stuk papier uitgestrooid en inderdaad, langzaam aan ontstond er enige

activiteit tussen de voerkorrels, een zwartachtig gewriemel. Dus toch! Het werd nu toch zo langzamerhand tijd om de bestjes eens te gaan determineren. Een potloep voldeed voor dit doel uitstekend en gesteund door een goede insectengids was de conclusie, dat het hier om een kevertje ging luisterend naar de naam: GRAANKLANDER (*Sitophilus granarius*)

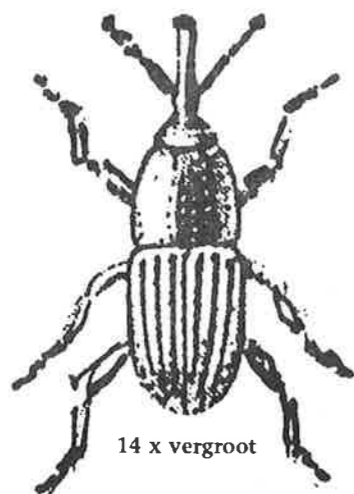
40 x vergroot

De klander behoort tot de familie van de snuitkevers. Met hun verlengde snuit, voorzien van een zeer effectief snijapparaat, "boren" ze een klein gaatje in een graankorrel waarin het wijfje een eitje legt, dat zich tot een larfje ontwikkelt, dat zich te goed doet aan de inhoud van de graankorrel. Daaruit ontwikkelt zich weer een kevertje, dat op haar/zijn beurt weer bijdraagt aan de instandhouding van de soort.

Nu U op de hoogte bent van de identiteit van die kleine plaaggeesten in onze keuken, zult U zich afvragen wat de verklaring voor de dramatische titel van dit verhaal is. Welnu, dat zal ik U vertellen.

In die twee handjes voer, zeg ongeveer 200 gram, bleken ongeveer 200 kevertjes te zitten. Een eenvoudig sommetje leert, dat er in het blik met ongeveer 4 kg. inhoud ongeveer 4000 exemplaren zaten. U zult het mij, hoop ik, niet kwalijk nemen dat ik ze niet heb nageteld. Het is maar goed, dat het overgrote deel van het keverleger onder het deksel van het blik gebleven is. Verder bleek bij wat nauwkeuriger bestudering van het strooivoer, dat nagenoeg alle graankorrels waren aangetast, voor een deel vermalen tot een meelachtige substantie. Dus een ware destructieve activiteit!

Theo Litjens

14 x vergroot

'N LATE LENTE

Het voorjaar was dat jaar wat vertraagd.

De vogels hadden er ook last van, ze stelden in ieder geval hun legsels een maand uit. Dat bleek achteraf pas. Ik was gewoon van drie maanden vanaf mei uitgegaan. Dan houd ik mijn poes binnen, vanwege de jonge vogeltjes.

Mijn poes is graag buiten. Dat is volgens haar ook nodig. In de wijde omtrek van haar domein wemelt het van de poezen en katers. Die hebben daar niks te zoeken, volgens haar. Hun argument dat het hun domein is, wordt onmiddellijk met veel gekrijs weggemept.

Mijn poes is een ontzettend lief en aanhankelijk beest. Ik weet dat u dit niet gelooft. Mijn burens kijken me ook aan met een blik van dat-zal-wel als ik iets positiefs tegenover haar agressieve gedrag probeer te stellen. Mijn poes is echter getraumatiseerd, ze heeft een zwaar leven achter de rug als zwerfkat in Amsterdam. Een of twee nesten jongen heeft ze in die stadsjungle grootgebracht. Ze heeft geleerd om iedereen, mens en dier, op grote afstand te houden. En ze heeft geleerd te overleven.

Hoe ze bij mij terecht kwam, is een heel verhaal, dat ga ik nu niet vertellen. Ze is nu bijna twee jaar bij me en stelt zich -in ieder geval in huis- al veel socialer op. Ik krijg echter weinig vat op haar agressieve buitengedrag. Wat me wel is gelukt, is dat ze komt als ik haar roep, zelfs als ze midden in een gevecht gewikkeld is. En daar ben ik voorlopig heel tevreden mee. Verder komt ze ook thuis als ze verjaagd is door de burens. Soms met een nat pak. Maar dat mag, dat heb ik met ze afgesproken.

Een ander negatief punt uit haar verleden is haar jacht op vogels. Katten hebben dat van nature al, maar zij is uiterst inventief, slim en razendsnel. Haar eerste voorjaar bij mij heeft heel wat teweeg gebracht. Vooral veel contacten met de burens, al waren die niet altijd positief. Toen mijn buurman vier huizen verder, kwam melden dat ze nu een heel nest had leeggehaald, vond ik dat ik moest optreden.

Ze zal wel nooit helemaal aan het idee wennen,

maar ik mag niet mopperen over haar gedrag tijdens de opsluiting. 's Morgens een uurtje onrustig heen en weer lopen, vervaarlijk blazen tegen een buurkat als hij in het zicht komt (en dat kan vier tuinen verder zijn) en onmiddellijk naar het raam in een andere kamer rennen om te kijken of hij dan beter in het vizier te houden is. Daarna krult ze zich lekker op en gaat ze onder zeil.

Ze moet binnen blijven tot ik op straat groepjes spreuwen zie, met van die kleintjes die luid piepend achter hun moeder aan hollen. Toevallig weet ik dat die kleintjes allang zelf voedsel kunnen vinden, maar ze vinden het nog zo lekker om door hun moeder gevoerd te worden. Eigenlijk zijn ze al bijna volwassen en dus ook slim en sterk genoeg om een kat te ontwijken. Dat is het moment dat mijn poes weer naar buiten mag. Dat betreffende jaar ging het dus fout. Dat kwam ook door mijn onoplettendheid. Ik had het nogal druk gehad en had de spreuwttjes niet gezien. Zeker gemist, dacht ik.

Mijn poes ging met een blik van hé-mag-het-weer vrolijk naar buiten. Even later kwam ze trots met haar buit aanzetten, een lijstertje, dood. Ik heb niet haar, maar mezelf voor de kop geslagen. Wat stom.

Ze moest nog ongeveer een maand binnen blijven voordat ik de spreuwttjes weer zag. Vandaar dat ik nog weet dat het voorjaar dat jaar wat vertraagd was.

Jonne Misset

4 VERONTRUST ZIJN (WORDEN) OF JE NIET

In de drie Toortsuitgaven voorafgaande aan dit nummer, zijn onder bovengenoemde titel onderwerpen over klimaat en milieu aan de orde geweest. In het eerste artikel werd in meer algemene zin ingegaan op het broeikas effect en enkele factoren, die daarop van invloed zijn. Het tweede artikel handelde over methaangas, dat o.a. in enorme uitgestrekte velden op de oceanbodem opgeslagen ligt in zogenaamde gashydraten. Methaangas is naast koolstof- en stikstofdioxide een belangrijk broeikasgas. Niet alleen van de oceanbodem kunnen grote hoeveelheden van dat gas in de atmosfeer terecht komen. Er zijn nog vele andere bronnen zoals:

- uit de bodem van rijstvelden,
- uit het spijsverteringskanaal van alle herkauwers (15 % op wereldschaal),
- uit lekkende aardgasleidingen (80% van het aardgas bestaat uit methaangas),
- uit steenkolenmijnen,
- uit vuilnisopslagplaatsen,
- uit moerassen en sloten etc.

Op de meeste van deze bronnen kunnen wij mensen nauwelijks enige invloed uit oefenen. De invloed van de zon en de wolken op het aardse klimaat kwam in het derde artikel aan het bod. Volledigheidshalve wijs ik er op, dat met de drie genoemde artikeltjes niet alles gezegd kan zijn over de factoren die ons klimaat beïnvloeden. We hebben immers nog niet gesproken over de invloed van calamiteiten zoals: vulkaanuitbarstingen, grote bosbranden (bv. in Indonesië, in Australië en in de Everglades in de USA), meteorietinslagen en dergelijken. Bij zulke rampzalige gebeurtenissen staat de mens nagenoeg machteloos.

Laten we na deze korte samenvatting eens teruggaan naar de titel van deze artikelen: 'Verontrust zijn (worden) of je niet zo druk maken?' Het antwoord op deze vraag valt evenals de vraag zelf in twee delen uiteen.

1. We moeten zuinig zijn op wat ons omringt, met name ons milieu. Dat brengt wel verantwoordelijkheden met zich mee. Hoewel mensen in het verleden hebben blijk gegeven het vermogen te bezitten om zich aan veranderende omstandigheden

aan te passen, is het daarnaast noodzakelijk veranderingen in ons klimaat goed in de gaten te houden omdat deze ook een bedreiging voor mensen kunnen gaan vormen. Het is o.a. om die reden noodzakelijk om die veranderingen ook goed te onderzoeken om uit dat onderzoek te komen tot mogelijke maatregelen. Het is heel menselijk, dat wanneer je je bedreigd voelt, er sprake kan zijn van verontrusting. De stap naar een sombere visie op de ontwikkeling van ons aardse klimaat ligt dan begrijpelijkerwijs voor de hand. Voor de pessimisten onder ons wil ik gaarne een citaat aanhalen, dat door H.G. Wells reeds in 1902 is geschreven.

"We kunnen leren te geloven, dat het hele verleden niet meer is dan het begin van een begin, en dat alles wat er is en geweest is slechts de schemering is die de dageraad aankondigt. We kunnen leren geloven, dat alles wat de mens tot stand heeft gebracht, niet meer is dan een droom vlak voor het ontwaken. We zijn niet in staat en we hoeven ook niet in staat te zijn, te zien wat de wereld is als het volop dag geworden is. Wij zijn schepselen van de schemering. Maar uit onze soort en uit onze wortels komen nieuwe gedachten, die naar ons en onze beperktheid terugreiken en die ons beter zullen kennen dan wij onszelf kennen en die zonder vrees naar voren zullen rijken om de toekomst te begrijpen, waarvoor onze ogen nu nog blind zijn. Deze wereld is is zwaar van grote beloften en er zal een dag komen, een dag in de oneindige reeks van dagen, wanneer mensen, mensen die nu nog in onze geest en ons lichaam verborgen zijn, op de aarde zullen staan zoals een kind op een keukenkrukje staat en die zullen lachen en de handen uitstrekken tot ver tussen de sterren".

2. Anderzijds zijn er argumenten aan te voeren om je ook niet zo druk te maken over de ontwikkeling van ons klimaat. Het is goed, dat we beseffen, dat de ontwikkeling van de Aarde met de haar omhullende atmosfeer een zeer lange tijd achter de rug heeft. We moeten daarbij denken in termen van miljarden jaren. Het ontstaan van de aarde wordt thans geschat op 4,6 miljard jaar geleden, het ontstaan van de oudste levensvormen op ongeveer 3,8 miljard jaar geleden, terwijl de mens in vergelijking daarmee nog maar een jonkie is, ontstaan

ZO DRUK MAKEN?

ongeveer 2 miljoen jaar geleden. Ik las over dit onderwerp een interessant verhaal van S. Kroonenberg (zie lit. opgave). Het voert thans te ver van dit overigens zeer lezenswaardige artikel enigzins aanvaardbaar samen te vatten. Ik volsta met het citeren van de slotpassage uit het artikel van Kroonenberg, die in dit verband zeer illustratief is.

"Geen van de bedreigingen, die op ons af lijken te komen, zijn nieuw voor de Aarde; het broeikas effect was in het Krijt (136-65 miljoen jaar geleden) veel erger dan nu. Wereldwijde vervuiling door meteorietinslagen hebben we ook al eerder gehad. De zeespiegel is nog nooit zo rustig geweest als de laatste 6000 jaar.

We moeten leren leven met een Aarde, die dynamisch is, die vanzelf voortdurend verandert, ook als de mens niets doet. Er is geen 'nulpunt', geen beginstadium; de Aarde is nooit ongerept geweest. Wij zien in de weinige tijd, die de mens tot nog toe is toebedeeld maar een heel klein stukje van al die grote langgolfige processen. We moeten leren niet alleen te meten in ons eigen tijdsperspectief maar ook in het Aards perspectief en we moeten goed naar de geschiedenis van de Aarde kijken om te begrijpen wat er in het verleden bij bedreigingen is gebeurd. Daar kunnen we van leren".

Literatuur:

1. Paul J. Krutzen en Thomas E. Graedel, Weer en klimaat: Wetenschappelijke bibliotheek van Natuur en Techniek.
2. Salomon Kroonenberg, vijf miljard jaar klimaat; Er was eens...; Natuur en Techniek, nr. 3 1997.
3. Jean Pierre Henriot, De derde ijstijd, Natuur en Techniek nr. 5, 1997.
4. C. Langereis en T. Hilgen, Het klimaat staat in de sterren, Natuur en Techniek, nr. 1 1997.
5. Zie ook de opgave van diverse artikelen uit de pers, zoals vermeld in de Toorts nr. 46, aug. 1998, blz. 10.

Theo Litjens

IVN Millenniumboom

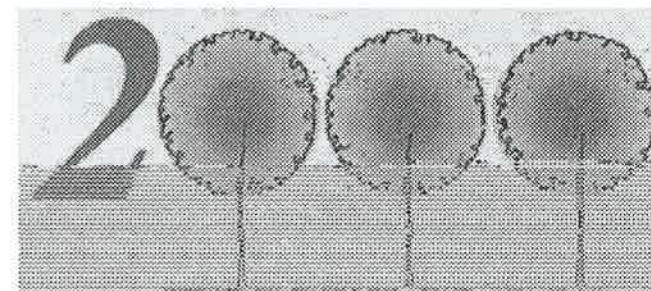
TER GELEGENHEID VAN 20 JARIG BESTAAN

Op de Voorjaars Algemene Ledenvergadering is het voorstel gedaan om ter gelegenheid van ons 20-jarig bestaan als IVN afdeling een gedenk boom te planten. Aan zo'n eigen boom kunnen we allerlei activiteiten koppelen zoals met regelmaat een verhaal in de Toorts, de boom tijdens excursies bekijken, in een fietsroute opnemen en dergelijke. Talrijke ideeën kwamen er al tijdens de vergadering naar boven.

De keuze voor deze boom is gevallen op de:

Tilia 'Millennium Boomfeestdag'

Deze linde wordt in samenwerking met Bomencentrum Nederland te Baarn voorbereid en geleverd. De boom is vijftien jaar oud en kost f 1.000,- inclusief BTW en transportkosten.

Gekozen is voor de linde vanwege haar inheemse en cultuurhistorische karakter. Het is een boomsoort die zich goed ontwikkelt in stedelijk en landschapelijk gebied, relatief weinig onderhoud vraagt en vrij is van ziekten. Tilia 'Millennium Boomfeestdag' is bolvormig gesnoeid, waardoor de boom weinig ruimte vraagt en dus op veel plaatsen kan worden toegepast als groene blikvanger. De ronde vorm symboliseert zowel het afronden van het 'oude' millennium én de start van het 'nieuwe' millennium, als de ronde cijfers in het getal 2000.

Wij zijn nog met de gemeente Haarlem in overleg over de plaats waar onze boom geplant kan worden. Onze voorkeur gaat uit naar zijn Het Bolwerk. Omdat het een millenniumboom betreft kan hij pas in het nieuwe jaar (2000) geplaatst worden. We zoeken nog een geschikte datum of wellicht tegelijkertijd met de nationale Boomfeestdag op 22 maart 2000. U hoort er beslist nog meer over. Als er mensen zijn die dit initiatief ook financieel willen ondersteunen dan kunnen zij dit doen door overmaking op onze girorekening zoals vermeld in het colofon op pagina 2 van deze Toorts onder vermelding van jubileumboom.

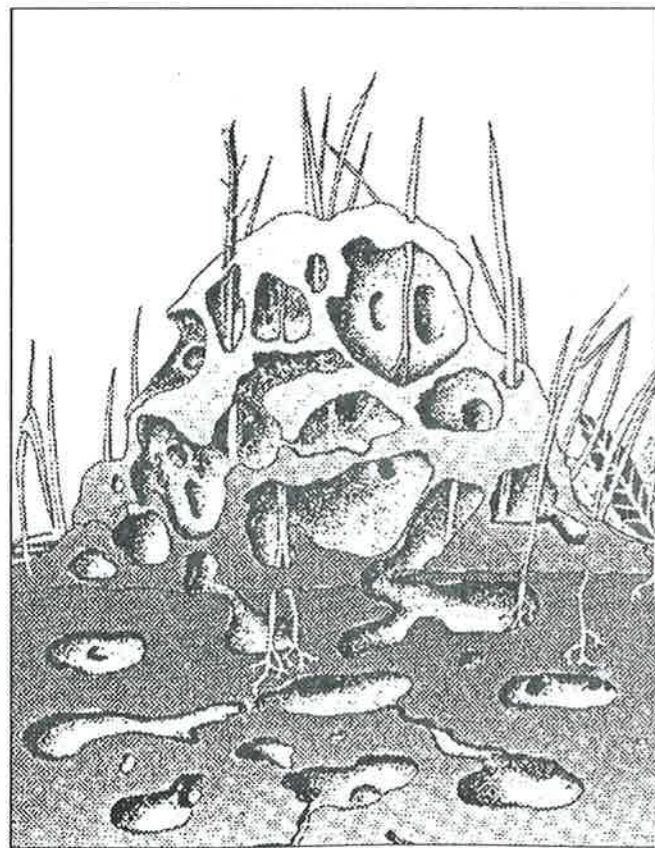
Namens het bestuur,
Fred Hagens

Buurtgenoten

De zespotige workaholic waar ik u ditmaal iets meer over wil laten weten is een overbekende verschijning. Sociaal als ze is, schuift ze aan bij menig picknick. Ze weet in huis door te dringen tot vele bronnen van zoetheid, vaak met een hele sliert zussen. Er is heel veel over haar geschreven en tot mijn spijt moet ik een groot aantal (fascinerende) zaken onaangeroerd laten, want ik had genoeg materiaal voor een feuilleton. Om dezelfde reden heb ik me beperkt tot slechts één soort, die algemeen is in tuinen en onder stoeptegels. Het is een vrouw die leeft om te werken: de bruine wegmier alias *Lasius niger*.

De mier op haar/zijn plaats gezet

De huis-tuin- en keukenmier is lid van de klasse der insecten. Samen met bijen en wespen mag zij zich rekenen tot de orde van de vliesvleugeligen (Hymenoptera). Nu dragen alleen koninginnen en mannen deze aanhangsels bij de wegmier en niet langer dan strikt noodzakelijk is. Wel mogen alle leden van het volk zich schubmieren (formicidae) noemen. Die verheven naam danken ze aan de vorm van hun achterlijfssteel, die borststuk en achterlijf met elkaar verbindt. Deze bestaat bij de wegmier uit een platte schub. Zo, dat is *Lasius niger* op haar juiste plaats in het universum.

Overlangse doorsnede van nest van de bruine wegmier (*Lasius niger*). Ook diep in de grond onder de heuvel liggen de kamers.

Onderaards paleisje

De wegmier bouwt haar nest ondergronds, onder tegels, stenen of in boomstronken. Ze maakt creatief gebruik van het voorhanden zijnde materiaal. Meestal zien wij alleen maar een gaatje in de grond waar mieren verzenuwd in en uit komen rennen. Ondergronds is echter een heel bouwwerk met talloze gangen en kamers en diverse verdiepingen. Er zijn broed- en voorraadkamers en behalve toegangswegen ook nooduitgangen. De koningin heeft haar eigen legkamer en eieren, larven en poppen ieder hun eigen plekjes. Vanaf het nest lopen talloze wegen naar en van oorden waar iets te halen valt. Deze wegen worden door de dames gemarkeerd met een eigen geur, zodat ze elkaar buitenshuis kunnen herkennen. Mieren nemen het woord nestgeur letterlijk. Met vreemde mieremeiden wordt korte metten gemaakt, tolerant is de wegmier allerminst. Binnen het nest kunnen de dames temperatuur en vochtigheid regelen. 's Winters doet de kolonie het kalmpjes aan, de mieren zitten in kluitjes in de gangen diep in het nest en hebben de ingangen afgesloten. Ze houden geen winterslaap, maar teren op hun voorraden. In het voorjaar gaat de tent weer open. De kleine werksters (ca. 4 mm) leven doorgaans maar enkele maanden, en in die tijd verzetten ze gigantisch veel werk. Ze zijn niet voor niets symbolen van ijver.

Zoetekauwen

Dat mieren van zoet houden zal de meeste mensen bekend zijn. In huis weten ze feilloos de suikerhoudende etenswaren te vinden, en ze zijn er niet weg te slaan. In het vrije veld zijn de mieren voor hun suikerverslaving afhankelijk van bladen schildluizendealers. Deze worden "gemolken" door de mier. Met sprieten en poten beklopt zij de luis, die hierop reageert door haar kontje op te tillen en een druppel honingdauw er uit te persen (het overvloedige verteringssap, oa. rijk aan zetmeel). Hele luizenkolonies worden door de mieren beklopt

en beschermd tegen vijanden als tegenprestatie voor het leveren van het kostelijk vocht. Daarnaast verzamelen ze ook fruit en zaden. Maar het leven bestaat niet uitsluitend uit zoetheid. De majesteit heeft ook eiwitten nodig voor het leggen van eieren, en de larven moeten er van groeien. Dus worden ook kleine insecten (dood en levend) en/of de larven hiervan naar de voorraadkamers geslept om "verwerkt" te worden. Ook voeden de dames elkaar uit hun sociale maag, een krop in het spijsverteringskanaal. Een zoete hap wordt opgeboerd voor een hongerige zus als die er via sprietentaal om vraagt. Mieren zijn eindeloos onzelfzuchtig, altijd bereid hun eten te delen en voor elkaar te zorgen.

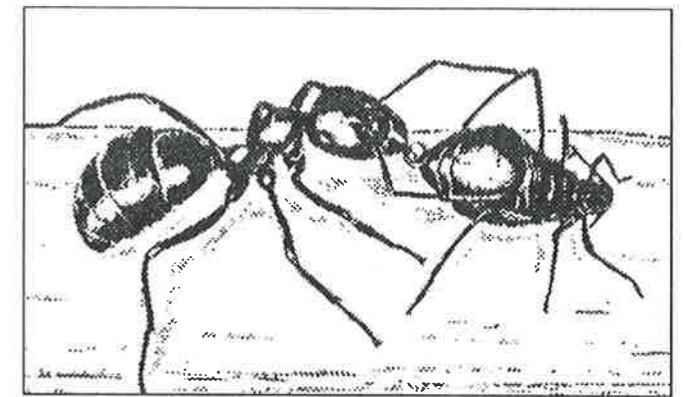
Ploeterende prinsessen

Wegmieren zijn gezelligheidsdieren die samenleven in staten met een tamelijk rigide werkverdeling. De term individualiteit is niet van toepassing op mierenkolonies. Bij de wegmier regeert één koningin, die als enige eieren legt waaruit voor het grootste deel van het jaar allemaal hardwerkende dochters kruipen (nadat ze eerst larve en pop zijn geweest). Deze koninklijke halfzusters zorgen met hun honderdduizenden voor het reilen en zeilen van de staat. Ze draven voortdurend heen en weer om eten te halen, moeder en het broed te verzorgen en het nest op orde te houden. Alle dochters zijn steriel; hun eierstokken zijn onontwikkeld. Zodra een jonge prinses uit de cocon tuimelt weet ze instinctief welke klussen ze moet aanpakken. De jonge garde doet dienst als interieurverzorgsters: ze graven gangen, slaan de voorraden op, geven zich ontwikkelende familieleden in de broedkamers te eten, houden de eieren schoon en doen talloze andere werkzaamheden. Vervelen is nog zo'n term die mieren niet kennen. Als ze wat ouder zijn, worden ze ingezet in de buitendienst. Ze mogen dan eindeloos op voedseljacht, het territorium en het nest bewaken en zo nodig verdedigen tot de dood.

Bruiloft: een feest met vele gasten

Een mierenest is hoofdzakelijk een vrouwenzaak, maar in de zomer komt daar verandering in. De vorstin gaat ineens een aantal onbevuchte eieren produceren, waaruit de gevleugelde kereltjes geboren worden. Ze doen geen slag werk en zijn er slechts om ter bruiloft te gaan. Ook zorgen de werksters er voor dat sommige larven een dieet krijgen waardoor ze tenslotte zich zullen ontpoppen als prille koninginnetjes, compleet met vleugels en bedrijfsklare eierstokken. Op warme, drukkende zomerdagen vindt er een oergebeuren plaats: de jonggeveugelden uit vele nesten gaan op

de wieken voor de mierenbruiloft. Iedere jonge koningin is een staat in aanleg. Overal komen de vliegende mieren tevoorschijn, voor sommige barbaren aanleiding om kokend water te gieten op het gekrioel. Het gezelschap gaat op de wieken en elke vent zal trachten met de koninginnen te paren. Daarna is hun taak voorbij en sterven ze. Mannen staan niet hoog op de ranglijst bij insecten. Voor de bevruchte hoogheden met hun volle zaadblaasjes begint het pas. Er zullen genoeg onsnappen aan hongerige vogels om weg te kunnen kruipen in een geschikt holletje. Ze dumpen de nu nutteloze vleugels en begint met eieren leggen in enkele zelfgemaakte cellen. Het worden zware maanden voor haar: ze staat er alleen voor, levend op haar eigen eieren en zorgend voor de

Een zuigende bladluis wordt door een mier met haar antennen beklopt, waarop de bladluis een druppel honingdauw afscheidt.

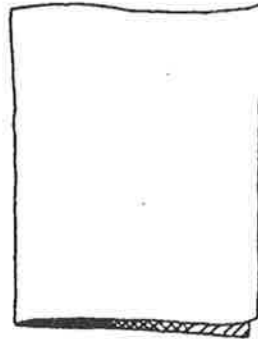
larven, waarvan alleen de sterksten zullen overleven. In het voorjaar heeft de stammoeder een groepje kleine dochters om zich heen verzameld, die haar kunnen helpen bij het uitbreiden van de nieuwe staat. Nu kan de koningin gaan delegeren en voor de komende 15 jaar gaan doen waar ze voor geboren is: alleen eieren leggen. Graven, voedsel zoeken en voor het grut zorgen laat zij aan haar immer groeiende kinderschare over. Pas uitgekomen larven worden naar de hoger gelegen (en warmere) kinderkamers gebracht en door hun zussen gevoerd. Als de kleinen zich gaan verpoppen worden ze weer in andere kamers gebracht. Na twee weken rolt uit de cocon een volwassen mier, die het hare gaat bijdragen in de kolonie. Meestal als werkster. Maar wie weet, met een beetje geluk wordt ze als koningin geboren en kan ze een nieuwe staat stichten van louter prinsessen.

Yvonne Beerthuizen

Maak eens een slang!

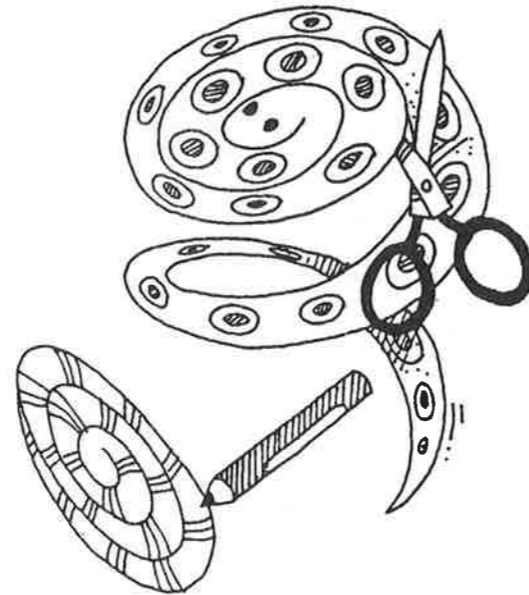
1

Vouw een stevig stuk papier van 21,5 x 15 cm dubbel. Dit wordt straks je kaart.

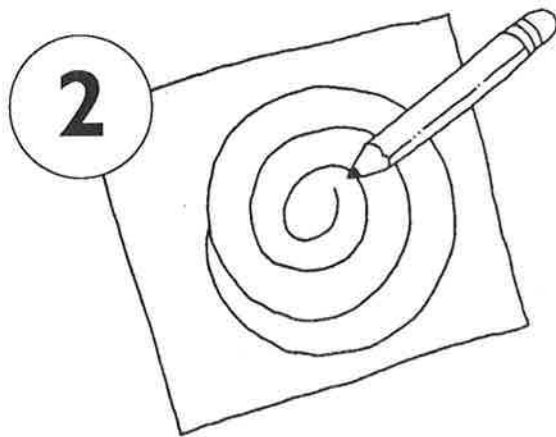
Knip de spiraal netjes uit. Teken ook een patroon op de achterkant.

4

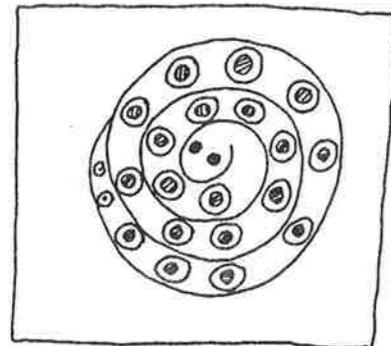
Neem een ander stuk stevig papier van 10 x 10 cm en teken daar een spiraal op.

2

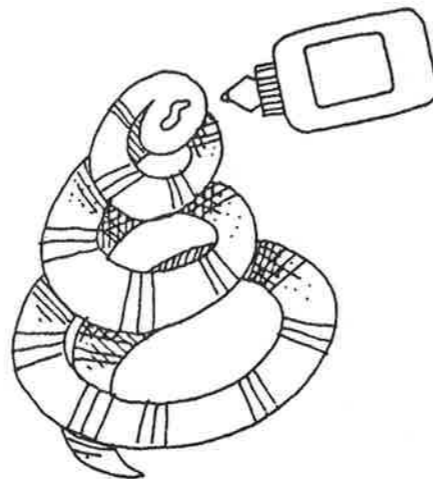
3

Teken middenin de spiraal een paar ogen, kleur de spiraal en breng er een vlekkenpatroon op aan. Nu is het een slang geworden.

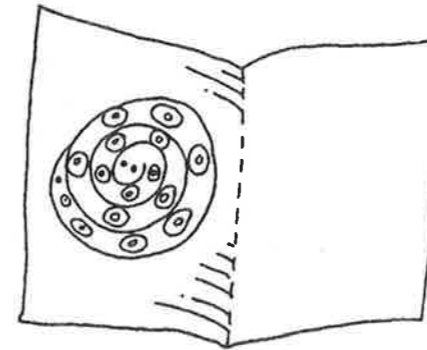
5

Doe een druppel lijm op de achterkant van de slangekop.

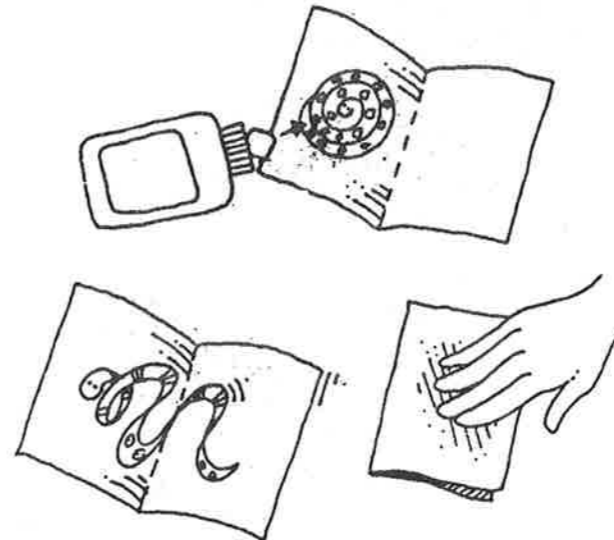
6

Plak de slang dan midden op de linker-binnenkant van je kaart. Laat de lijm onder de kop goed drogen.

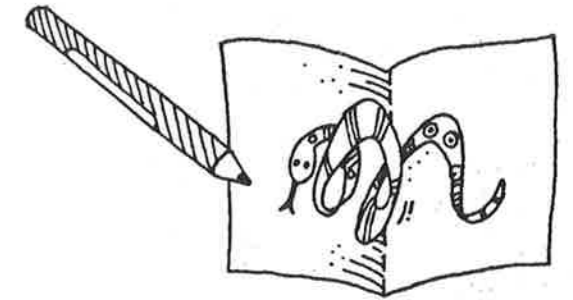
7

Doe ook een klein druppeltje lijm op het uiteinde van de slangestaart, vouw de kaart dicht en druk hem stevig aan. Wacht weer tot de lijm droog is voordat je de kaart voorzichtig openmaakt. Als het goed is, zit de staartpunt nu aan de rechterkant vastgeplakt.

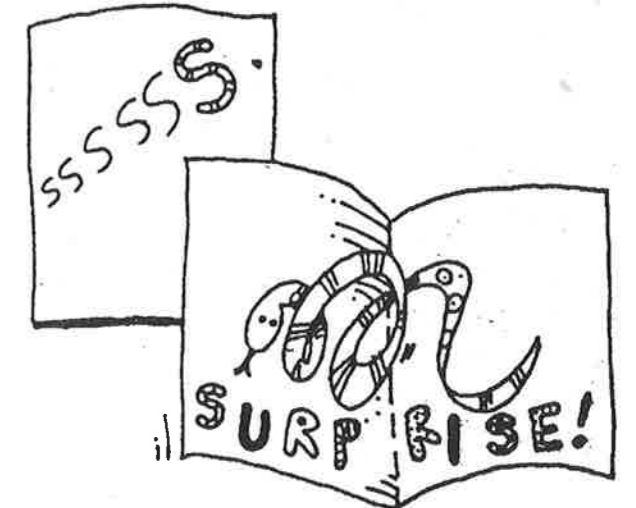
8

Geef de slang een mooie gespleten tong.

9

Breng verdere versiering en tekst aan op binnen- en buitenkant van de kaart.

Speling in de natuur, of...?

Het beeld wat we hebben van paddestoelen is vaak, soms ook in letterlijke zin, gekleurd. Of we nu naar de mooie plaatjes in boekjes kijken of in de natuur, we komen

onvermijdelijk in de ban van de prachtige gave vormen en de soms fascinerende kleuren. Daardoor zijn we eerder geneigd naar het mooie te kijken dan naar het tegendeel daarvan. Een door slakken aangevreten russula of een door nachtvorst overweldigde zwam heeft in mindere mate onze aandacht, zij het dan om er op te wijzen, dat de omstandigheden het beeld van wat we eigenlijk graag zouden willen kunnen veranderen.

Er is echter nog een ander facet, dat invloed heeft op onze voorkeur bij het waarnemen van de natuur. Dat facet, dat voorkomt bij mens en dier, plant en zwam, is namelijk misvorming, spelingen van de natuur.

We worden erop attent gemaakt, dat naast wat we mooi plegen te noemen, ook vormen voorkomen, waar we nu niet direct onze aandacht op willen richten. Sterker nog, we vermijden vaak bewust om er naar te kijken.

Na deze enigszins wijsgerige beschouwing wordt het tijd om eens naar een paar gevallen uit de praktijk te kijken. Met het komende paddestoelenseizoen in gedachte leek het mij illustratief voor dit verhaal om een tweetal voorbeelden uit de paddestoelenwereld ten tonele te voeren.

In oktober 1984 trof ik in de gazonstrook van de Heemsteedse Dreef in de middenberm een forse merkwaardig gevormde paddestoel aan. Het bleek bij nadere bestudering een straatchampignon te zijn (*agaricus campestris bitorquis*). Het laatste deel van de latijnse naam van deze straatjongen duidt op de aanwezigheid van twee gescheiden ringen, waarvan de onderste dun is en op een beurs lijkt (zakvormig omhulsel aan de steelbasis). Dat ik met een bijzonder exemplaar van doen had, moge alleen al blijken uit de vergelijking van de afmetingen met die in de paddestoelenboeken worden opgegeven.

Hoedafmetingen: 250 x 190 mm.
ivm. 40 tot 100 mm.

Steel; 80 x 30 mm.

ivm. 30-60 x 15-20 mm.

Verder viel, de sterke S-bocht in de steel op en het feit, dat de steel zeer excentrisch geplaatst is. Ook de instulping van de hoed naar de steel zag er beslist abnormaal uit.

Een andere vondst trof ik aan in oktober 1993 en stond op een zanderig plekje in een trottoir, rond de voet van een grote haagbeuk. Het bleek na onderzoek een vaalhoed te zijn, maar de soort heb ik niet kunnen bepalen.

De paddestoel verscheen overigens een aantal jaren achtereenvolgend op dezelfde plek, maar is verdwenen, nadat de gemeente ze vóór rijping (sporenvorming) had omgeschoffeld.

Wat sterk opviel, is de zeer onregelmatige rand van de hoed, niet alleen de in- en uitstulpingen maar vooral de naar boven gekeerde plaatjes van de onderzijde.

Bij beschouwing van gevallen als hier boven besproken, doet de vraag zich voor of alles gezegd is met te constateren, dat er ook bij zwammen sprake is van misvormingen met als enige oorzaak wat men dan pleegt te noemen:

een speling van de natuur.

Het is n.l. zeer wel mogelijk, dat andere factoren (mede) een rol spelen bij dit soort verschijnselen. Te denken valt, bv. aan zure regen, uitlaatgassen van auto's en bussen (zeker langs de Heemsteedse Dreef), maar wellicht ook het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen. Het valt buiten het bestek van dit artikelje om een antwoord te geven op de hier gestelde vraag. Dat vereist veel onderzoek door specialisten op mycologisch gebied. Laten we besluiten met vast te stellen, dat de natuur ook met de daarin voorkomende onvolkomenheden soms verrassende ervaringen oplevert.

Theo Litjens

Patrijkskruid = Wederik
(op Walcheren en langs de Veluwezoom)

Nachtbloem = Nachtkaares =
Nachtpitje = Nachtschone =
Lelie-van-een-dag =

Vier-en-twintig-uursbloem...

Wat een namen voor een nieuwkomer (neofiet) die nog maar sinds begin 17e eeuw in Europa bestaat. Als zaad van de Evening Primrose (avondsleutelbloem) kwam onze Teunishbloem hier toen binnen. Soms wordt ze Sint Teunishbloem genoemd, waarschijnlijk afkomstig van een verbastering van de wijding aan de heilige

Antonius. De Latijnse naam van deze bleekgele zomernachtbloeier kan op verschillende manieren zijn ontstaan; uit het Griekse onos (ezel) en thèra (jachtbuit), omdat de ezels er dol op zouden zijn, of uit oinos (wijn) en thèr (wild dier), waaruit men opmaakt dat de wortel, op wijn gezet, wilde dieren zou temmen. Ik heb het nooit uitgeprobeerd. Dit voorjaar, genietend van al het moois in de Amsterdamse Waterleiding-duinen, vlak bij de ingang aan de Zeeweg, viel mijn oog op een groot aantal zeer verschillende wortelrozetten. Aan enkele van die rozetten was flink gevreten; het bleken de restanten van de bladrozetten van de Teunishbloem, een vrij algemene, opvallende ca. 50 cm hoge zomerbloeier bij ons in de duinen. Op dat moment hesloot ik óók een jong blaadje te "grazen".

Bij voorzichtig proeven constateerde ik dat het blaadje zeer sappig was en prettig kouwde. Het was neutraal/fris van smaak en had toch veel substantie voor zo'n klein stukje blad. Bij nazoeken bleek dat voor mij, behalve dieren, er meer mensen dit feit geconstateerd moeten hebben; n.l. de reden dat deze tweejarige plant is ingevoerd rond 1615 vanuit Noord Amerika naar Padua, was vanwege de eetbare wortels! Indianen van Noord Amerika kennen al eeuwen het gebruik van de jonge bladeren met stengels en wortels, gekookt of uit het zuur gegeten. Wat ik verder tegenkwam in de hoeken bij de toepassing van onderdelen van de Teunishbloemplant is helemaal wonderbaarlijk. De plant bevat n.l. behalve looizuur,

eetbare en/of geneeskrachtige kruiden

Oenothera

(Teunishbloem)

Oenothera erythrosepala was in deze zin van grote waarde voor Hugo de Vries. Tegen het eind van de 19e eeuw ontwikkelde hij hieraan zijn bekend geworden mutatietheorie.

Yneke Bettink

bepaalde belangrijke vetzuren t.w. gamma-linoleenzuur, dat bij verschillende ziektegevallen in de voeding gebruikt, ondersteunend en heilzaam kan werken. Met name werden genoemd: het pre-menstrueel syndroom en Multiple Sclerose. Door de juiste vetzuren en essentiële oliën toe te passen worden de hersenen optimaal ontwikkeld. Door de invloed van de Teunishbloem blijft het lichaamswefsel gezond en worden

ontstekingsreacties beperkt.

In deze wordt de olie aangeraden bij: eczeem, broze nagels, hoest, kramp en jicht.

Bovendien bevat de olie een antistollingscomponent, wat preventief op een hartaanval kan werken (in capsulevorm in de handel onder de naam Efamol). Behalve mensen zijn er ook dieren verzet op deze rechtopstaande plant.

De bloemen worden vooral bezocht door bijen en gammauiltjes, die zich graag laten verleiden naar het midden van de bloem (deze wordt door de speciale voor insecten zichtbare ultraviolette belichting aangetoond) om zich vervolgens over nectar en stuifmeel te ontfemen.

Vinkachtige vogels zoals puttertjes heb ik wel zien smullen van de zaden, het was een drukte van belang. De vraat aan de rozetten is vermoedelijk het werk van konijnen geweest. In de erfelijkheidsleer is de Teunishbloem van groot belang doordat ze steeds verandert van uiterlijke kenmerken zoals verkleuring en grootte. Er treden dan voortdurend nieuwe vormen op die de oude vormen deels

verdringen. Met name de grote Teunishbloem, de

ZUID-KENNEMERLAND

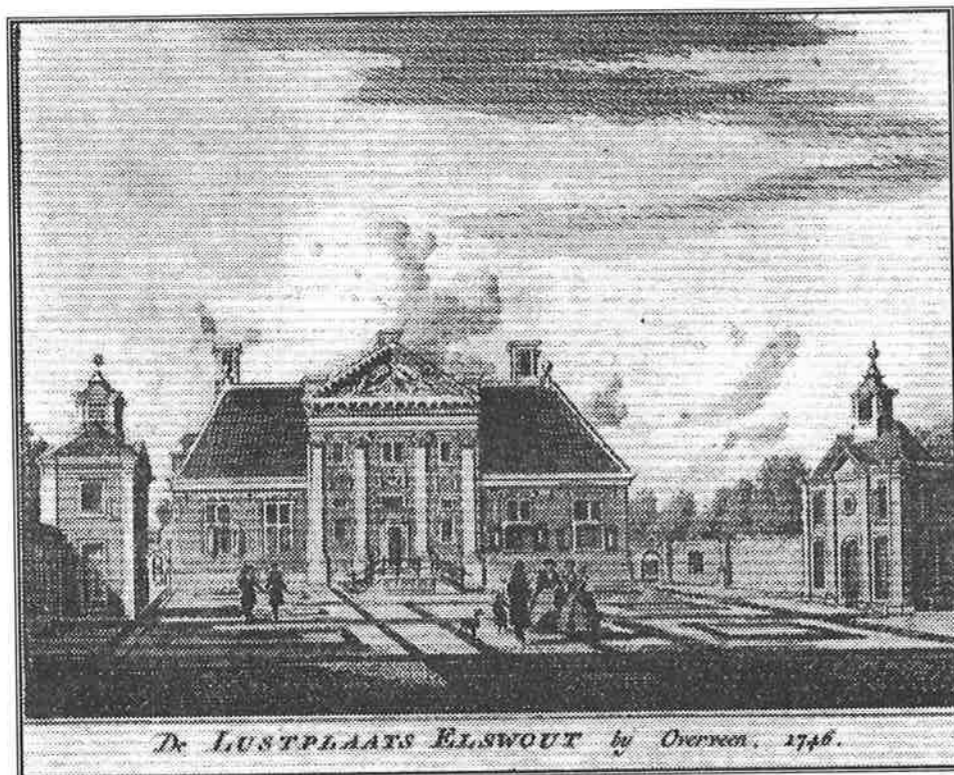
LANDGOED ELSWOUT TE OVERVEEN

Ooit het paradijs van regenten, rijke kooplieden en bankiers... nu bezit van Staatsbosbeheer en voor alleman!

De geschiedenis van Elswout is een 350 jaar oude geschiedenis van mensen, natuur en cultuur. Een woud van elzenbomen (Elswood) verdwijnt, om plaats te maken voor door mensenhand gecreëerde natuur.

Begin 17de eeuw werd Elswout gesticht door een zekere Carel Molijn, een Haarlemse twijndersgast (later Du Moulin geheten). Hij was door grote ijver en door te huwen met de weduwe van zijn patroon zeer rijk geworden. Ook de aankoop van deze woeste gronden legde hem geen windeieren. Hij liet de duinen afgraven en verkocht het zand aan Amsterdam. Dit werd gebruikt om de drassige grond op te hogen, daar waar de nieuwe grachtengordel moest verrijzen.

Molijn raakte bankroet en zijn hofstede werd gekocht door een wapenhandelaar: Gabriël (van) Marselis, commissaris en resident van de Koning van Denemarken (zijn wapen is nog te zien in de westgevel van de zuidelijke vleugel van het poortgebouw). Hij voltooide de bouw van het huis. Er werd een geometrische tuin aangelegd met strakke, rechte lijnen en in vorm geknipte bomen met beelden en fontein. Zo'n tuin vinden we nu nog bij paleis Het Loo. Twee

schilderijen in het Frans Halsmuseum, van Jan van der Heyden en van Gerrit Berckheyde, geven een goed beeld van het Elswout in die tijd.

Een eeuw lang blijft Elswout in handen van de familie Marselis. Eind 18de eeuw verwerft Jakob Jakobszoon Boreel Elswout. Hij vervangt het klassieke huis door een modern paleis en laat de buitenplaats naar de mode van die tijd veranderen door tuinarchitect J.G. Michaël in de Engelse landschapsstijl. De natuur in een keurslijf verandert in een tuin vol verrassingen, slingerende waterpartijen, kronkelpadjes en priëlen. Nog steeds wandelen wij nu in dit toen door mensenhand ontworpen en aangelegde park. Begin 19de eeuw komt het landgoed in bezit van de familie Borski. Na de oorlog komt het huis in het bezit van de gemeente Bloemendaal en is het tweemaal een school geweest.

1. Poortgebouw

De toegang tot het landgoed wordt gevormd door een poortgebouw, de zogenaamde 'voorpoort', met daarachter de oprijlaan. Het poortgebouw dateert van het midden van de 17de eeuw.

Nu is het de woonruimte van de beheerder van Staatsbosbeheer en doet het dienst als kantoor en kantine voor de medewerkers, die het onderhoud van het tachtig ha. grote landgoed verzorgen.

Voorzijde en tweede toegangspoort van Elswout door H. Spilman naar Jan de Beyer 1746.

2. Hoofdgebouw of 'grote huis'

Al vroeg na de aankoop van de woeste duingronden, die nu landgoed Elswout vormen, begon Carel Molijn aan de bouw van een eerste herenhuis op deze plek. Vermoedelijk was de architect, Jacob van Campen die ook het Paleis op de Dam bouwde. Het huis was bedoeld als een buitenverblijf. Molijn zelf heeft de voltooiing ervan niet als eigenaar meegemaakt. Hij ging in 1654 failliet. Gabriël Marselis liet het pand afbouwen en gebruikte het jarenlang als zijn buiten. Vóór het huis was een besloten binnenplaats, welke aan de zuidzijde werd afgesloten door een tweede poortgebouw (zie afbeelding), dat veel gelijkenis vertoonde met het poortgebouw aan de Elswoutslaan. Rond 1790 liet Boreel het huis ingrijpend wijzigen. Bij een verbouwing rond 1810 werden stenen van het afgebroken poortgebouw hergebruikt voor de bouw van de rentmeesterswoning aan de Elswoutslaan. Rond 1880 begon de bouw van het huidige huis naar ontwerp van C. Muysken in opdracht van Borski Willem III. Het werd in verband met zijn overlijden niet afgebouwd. Het werd voorzien van een dak en de ramen kregen met kalk en karnemelk geschilderde gordijntjes. Daarna bleef het ongeveer zestig jaar leeg staan, als spookhuis. Pas in 1940 bouwden de Duitsers, die Elswout bezetten, het pand voor eigen gebruik af.

3. Stallen en koetshuizen

Mooi symmetrisch ten opzichte van het grote huis, aan het einde van de oprijlaan, staan de stallen en koetshuizen uit de 17de eeuw. Leuke details rond de stalramen boven de kleine staldeuren aan de noordzijde van de beide koetshuizen zijn de prachtige zandstenen festoenen (slingers van bloemen en fruit). Paarden en koetsen stonden in verband met de vreselijke stank van de paarden-mest in aparte ruimten!

4. Ijskelder

Ijskelders werden gebruikt om natuurijs te bewaren, zodat men ook 's zomers de beschikking had over ijs om dranken te koelen, consumptie-ijs te maken en vlees of vis te kunnen bewaren. Met een recept van een arts kon echter iedereen, arm of rijk, bij de eigenaar ijs verkrijgen voor medische doeleinden. Deze

ijskelder, die in het verlengde van het rode bruggetje ligt, stamt uit het begin van de 19de eeuw en is nog tot 1920 in gebruik geweest. 's Winters overwinteren in de kelder vleermuizen, vandaar het vliegkat in de deur.

5. Orangerie

De neoclassicistische orangerie of oranjerie is ook gebouwd door architect C. Muysken en aan het eind 19de eeuw afgebouwd. De orangerie werd gebruikt door mevrouw Van der Vliet-Borski van Huize Duinlust om planten en boompjes (waaronder oranjeboompjes) te laten overwinteren. In 1986 werd de totaal verwaarloosde kas gerenoveerd door architect Cees Dam en is nu in gebruik als restaurant. Het is alleen op zondagen geopend voor een kop koffie of thee.

In de volgende Toorts vervolg ik het verhaal over Elswout, waarbij u ook een plattegrond van het landgoed aantreft.

Mieke Wilmink

Overzicht van enkele paddestoelenboeken

Heeft u dat ook wel eens, dat u denkt "Ik wil wel wat meer van paddestoelen afweten, maar welk boek kan ik daarvoor het beste aanschaffen?". Om u daarin een beetje op weg te helpen geef ik hier een beknopt overzicht van enkele paddestoelenboeken. Zowel oude, recente, populaire als semi-wetenschappelijke werken zijn opgenomen in deze bespreking. Geen van de werken zijn echte determinatiewerken. Wie wil determineren met een tabel zal zich meer wetenschappelijke literatuur moeten aanschaffen, veelal in een

vreemde taal. Aangezien de meeste Toortslezers waarschijnlijk niet meteen full-time-(amateur)-mycoloog willen worden, leek het mij verstandig dergelijke werken niet te behandelen. Maar met genoemde boeken kunt u al goed uit de voeten. In de meeste van die werken staan ook de standaard-werken genoemd, zodat u altijd verder kunt komen. Overigens is dit overzicht slechts een overzicht van enkele paddestoelenboeken. Hopelijk maakt het u toch een beetje wegwijs. Jan-Willem van Velzen

Paddestoelen

Auteur: E. Garnweidner, Ned. vert: P. Heukels
Uitgever: Tirion, Baarn
Jaar en druk: 1993, eerste druk
ISBN: 90521 01612
Afbeeldingen: foto's
Formaat: 14 x 21,5cm
Verkrijgbaarheid: boekhandel

Beschrijving

Fraai paddestoelenboek met overzichtelijke indeling en kernachtige soortbeschrijvingen. De foto's zijn van goede kwaliteit. De soorten staan gerangschikt naar familie. Dit wordt zowel met tekst, kleuren als symbolen ondersteund. Bij elke paddestoel staat de familie genoemd waartoe hij behoort. Achtereenvolgens worden verder hoed, plaatjes/poriën, steel, vlees, voorkomen, bijzonderheden en vergelijkbare soorten behandeld. Symbolen geven informatie over de giftigheid van de soort. Net als in veel (uit het Duits) vertaalde boeken staan ook hier veel soorten in die je zelden zult aantreffen en ontbreken algemene soorten (onder andere weer de Biefstukzwam en de Porseleinzwam). Waarschijnlijk komt dit doordat de auteur zich heeft gericht op soorten waar verwarring kan optreden. Eetbare soorten en dodelijk giftige dubbelgangers staan dan ook vaak broederlijk op een pagina. Het boekje is echter te summier om het onderscheid tussen beide goed te doen uitkomen. Wat dat betreft raad ik u dan ook aan meer te vertrouwen op uw groenteman dan op een paddestoelenboek als dit. Het sterkste punt van dit boekje vind ik zelf de tamelijk uitgebreide inleiding over paddestoelen. Tal van algemene zaken betreffende paddestoelen worden in dit boekje op begrijpelijke wijze uiteengezet. Voor zowel algemene tekst als foto's is het een boekje om veel te gebruiken. Samenvattend beeld: goed boekje voor wie een algemene inleiding over paddestoelen wenst. Niet zo bruikbaar voor het op naam brengen van paddestoelen.

Paddestoelengids in kleur

Auteur: E. Garnweidner, Ned. vert: P. Heukels
Uitgever: Tirion, Baarn
Jaar en druk: 1992, eerste druk
ISBN: 90521 01264
Afbeeldingen: foto's
Formaat: 10,5 x 18,5cm
Verkrijgbaarheid: boekhandel

Beschrijving

Ook dit is een handzaam boekje met maar liefst 420 kleurenfoto's. De foto's zijn van goede kwaliteit. De paddestoelen staan gerangschikt naar hoofdgroep. Middels kleuren en symbolen komt dit duidelijk tot uitdrukking in het boekje. Per paddestoel worden hoed, poriën, vlees, standplaats en vergelijkbare soorten behandeld. Symbolen geven informatie over de giftigheid. Net als bij vele andere populaire werkjes is de informatie niet altijd even betrouwbaar. Daarnaast vind ik het zelf nogal nadelig dat je veel van de afgebeelde paddestoelen nooit zult zien omdat ze in Nederland niet voorkomen of zeer zeldzaam zijn. Enkele algemene soorten zoals bijvoorbeeld de Biefstukzwam ontbreken daarentegen weer. Samenvattend beeld: mooie plaatjes maar weinig bruikbaar.

Noordhollands Landschap

PADDESTOELENDAG

17 Oktober 1999

Leyduin - Woestduin - Vinkeduin

100 paddestoelen

(nr. 3 in de fleuriadeserie)

Titel: Auteurs: J. Daams
Uitgever: Amsterdam Boek, Amsterdam
Jaar en druk: 1975, eerste druk
ISBN: geen
Afbeeldingen: tekeningen
Formaat: 12 x 21cm
Verkrijgbaarheid: antiquariaat, boekenmarkt

Beschrijving

Dit boekje is geenszins bestemd om thuis te raken in de vele soorten paddestoelen. Als het u te doen is om soortenkennis moet u dit boekje dan ook zeker niet aanschaffen. Als u echter geïnteresseerd bent in volksverhalen, anekdotes en leuke wetenswaardigheden (en en passant nog wat mee wil pikken over de vele soorten paddestoelen) is dit boekje een echte aanrader. Verhalen over scheerriemen, heksenboter, plantaardige wespen, musicerende zwammen, tsjaern-pad, reuzenpadden, Azteken en de erotische waarde van truffels; het staat er allemaal in. Samenvattend beeld: een uiterst aanbevelenswaardig boekje voor eenieder die geïnteresseerd is in de verhalen over paddestoelen.

Snelzoeknatuurgids Paddestoelen

Auteurs: E. Lawrence & S. Harniess,
Ned. vert: H. Noordam-van der Klift
Uitgever: Elmar, Rijswijk
Jaar en druk: 1994, eerste druk
ISBN: 90389 02034
Afbeeldingen: tekeningen
Formaat: 10 x 17cm
Verkrijgbaarheid: boekhandel

Beschrijving

Dit is een bijzonder handzaam gidsje waarin je met enige oefening de paddestoelen snel kunt opzoeken. Voordeel daarbij is dat er veel soorten in staan die je tijdens een wandeling kunt aantreffen. De paddestoelen staan gerangschikt op groeiplaats: loofbos, naaldbos, gemengd bos, grasland en parken of op hout. Achtereenvolgens worden per paddestoel de belangrijkste determinatiekenmerken genoemd, andere kenmerken, de groeiplaats en verspreiding en tenslotte erop gelijkende soorten. Systematisch over de pagina verdeeld vindt men verder informatie over de groep waartoe de paddestoel behoort, de afmetingen, giftigheid en de periode waarin de soort gevonden kan worden. Samenvattend beeld: aardig boekje om mee te beginnen.

Paddestoelenencyclopedie

Auteur: G.J. Keizer
Uitgever: Rebo, Lisse
Jaar en druk: 1997, tweede druk (eerste druk uitverkocht)
ISBN: 90366 10729
Afbeeldingen: foto's
Formaat: 17 x 24cm
Verkrijgbaarheid: boekhandel

Beschrijving

Op dit moment het beste populaire paddestoelenboek dat in de handel is. Het boek wordt door paddestoelenliefhebbers met name geprezen vanwege de veelheid aan algemene soorten van vele groepen paddestoelen. Dat laatste is uniek te noemen. Waar de meeste boeken zich voor het overgrote deel op plaatjeszwammen richtten behandelt de paddestoelenencyclopedie ook de algemene soorten van andere paddestoelengroepen. Er staan foto's in van soorten die maar zelden werden afgebeeld (en zeker niet als foto). Dat maakt dit boek completer dan menig ander werk. LET OP: aangezien er alleen al in Nederland maar liefst 3500 soorten paddestoelen voorkomen is geen enkel paddestoelenboek compleet. Maar dit boek beslaat toch wel een aanzienlijk deel van de algemene soorten. De soorten staan gerangschikt naar hoofdgroep. Per soort worden vruchtlichaam, vlees, geur, smaak, standplaats, verschijningsperiode, zeldzaamheid (en indien van toepassing of het een rode lijst soort is) en eventueel gelijkende soorten besproken. Met symbolen wordt de giftigheid aangegeven. In alle gevallen staat er ook bij of de paddestoel een parasiet, saprofiet of mycorrhiza-vormer is. Daarnaast bevat het boek nog een (beknopte) algemene inleiding over paddestoelen. De foto's zijn helaas niet alle van even goede kwaliteit. Ook de karakteristieke kenmerken van de soorten komen niet altijd even duidelijk uit. Het grootste wonder van dit boek is de prijs: f 14,95 Samenvattend beeld: een absolute 'must' voor iedereen die zich verder wil verdiepen in paddestoelen(soorten). Om te beginnen (wellicht) te uitgebreid. Opmerking: een boek met vergelijkbare titel (encyclopedie van paddestoelen) door L. Hagara en vertaald door G. Karsten uit 1997 (ISBN 90624 8901x) is minder aan te raden. De foto's zijn weliswaar mooier, maar daartegenover staat dat het boek minder compleet is.

Paddestoelen van West-Europa

Auteur: Roger Phillips, Ned vert: J. Daams e.a.
Uitgever: Het Spectrum, Utrecht
Jaar en druk: 1993, derde druk
ISBN: 90274 30691
Afbeeldingen: foto's
Formaat: 21,5 x 29cm
Verkrijgbaarheid: boekhandel

Beschrijving

"De Roger Phillips" zoals hij door de kenners genoemd wordt, is nog steeds een topper onder de paddestoelenboeken. Het is een van de mooiste plaatwerken op paddestoelengebied. Vooral voor de plaatjeszwammen is het een uitermate goed boek. Ook hier worden de paddestoelen per hoofdgroep behandeld. Van de soorten worden, hoed, plaatjes, steel, vlees, en sporen besproken. De foto's zijn doorgaans van zeer goede kwaliteit. Daar komt nog bij dat de afbeeldingen vrijwel alle (onder)delen van de paddestoel goed laten zien. In de meeste gevallen zijn dat: hoed van boven, hoed van onder, doorsnede van de hoed, doorsnede van de paddestoel en de hele paddestoel. De paddestoelen zijn dan ook niet in hun natuurlijke omgeving gefotografeerd. Twee belangrijke nadelen van dit boek zijn de grootte en het gewicht. Samen-vattend beeld: waardevol naslagwerk met een uitgebreide behandeling van plaatjeszwammen. Minder geschikt voor in het veld.

63 algemene paddestoelen

Auteur: IVN afdeling Lochem e.o.
Uitgever: IVN afdeling Lochem e.o.
Jaar en druk: onbekend
ISBN: geen
Afbeeldingen: tekeningen
Formaat: 11 x 20cm
Verkrijgbaarheid: Groene Winkel IVN

Beschrijving

Een leuk boekje om mee te beginnen. Doordat hierin de meest algemene en goed herkenbare paddestoelen in beschreven staan, vormt het boekje een uitstekende kennismaking met de wereld der paddestoelen. Per soort treft u informatie aan over hoed, steel, plaatjes, sporen, biotoop en bijzonderheden. De soorten staan gerangschikt naar hoofdgroep. De plaatjes moet u zelf inplakken, maar dat zal hoogstwaarschijnlijk alleen maar helpen bij het herkennen van de paddestoelen. Samenvattend beeld: leuk en goed paddestoelengidsje voor een eerste kennis-making. Het boekje is een goede basis voor verdere verdieping in de paddestoelenwereld.

Het wonderbare leven der paddestoelen

Auteur: D.J. van der Ven
Uitgever: Meulenhoff, Amsterdam
Jaar en druk: 1915, eerste druk
ISBN: geen
Afbeeldingen: zwartwit foto's
Formaat: 12 x 17,5cm
Verkrijgbaarheid: antiquariaat, boekenmarkt

Beschrijving

Voor liefhebbers van volksverhalen en leuke wetenswaardigheden over paddestoelen is dit boekje een aanrader. Helaas is het slechts zo nu en dan te vinden. Naast de leuke wetenswaardigheden staat er ook nog een stukje biologische kennis in dat echter gezien de ouderdom van het boekje voor een deel achterhaald is. Duidelijk wordt in ieder geval dat er begin deze eeuw op mycologisch gebied nog veel onbekend was. Misschien is het juist daarom extra leuk om dit boekje te lezen.

Paddestoelen in Europa

(serie "Kijken naar de natuur")

Auteur: G. Dickson, Ned. vert: R. Bergfeld
Uitgever: M&P, Weert
Jaar en druk: 1992, eerste druk
ISBN: 90511 22373
Afbeeldingen: tekeningen
Formaat: 12,5 x 18,5cm
Verkrijgbaarheid: boekhandel

Beschrijving

Eenvoudig boekje dat echter een aardige inleiding biedt over de wetenschappelijke namen van paddestoelen. De paddestoelen staan gerangschikt naar hoofdgroep. Per paddestoel worden de kenmerken van hoed, vlees, plaatjes of poriën, steel, giftigheid, groeiplaats en verspreiding behandeld. Als toetje volgt steeds de Nederlandse naam en de verklaring van de wetenschappelijke soortnaam. Met name dat laatste geeft soms een verhelderend inzicht in die tover-spreukachtige wetenschappelijke namen. Bij de Porseleinzwam (*Oudemansiella mucida*) staat bijvoorbeeld: *mucida* betekent 'bedekt met slijm'. Strijkt u zelf maar eens met de vingers over de hoed van deze zwam en u zult beamen dat de wetenschappelijke naam goed gekozen is. Nadeel van dit boekje is de lay-out van de soortteksten. Zowel de kenmerkende onderdelen (hoed, plaatje etc) als de Nederlandse naam springen er niet uit. Samenvattend beeld: leuk boekje, vooral voor de verklaring van wetenschappelijke soortnamen. Lastig dat je de Nederlandse naam moet zoeken in de tekst.

PADDESTOELNWEEKEND

Weet u nog hoe het zit met de ascomyceten, de saprofyten en de hallucinogenen?

Ja, het gaat over paddestoelen, dat is alvast goed. Maar nu verder... Geen probleem als de kennis wat weggezakt is, want er komt een bijscholingsweekend over paddestoelen, speciaal voor IVN natuur- en schoolgidsen. U kunt een intensieve bijscholing verwachten, met excursies, determineren en uitwisseling met collega-gidsen van educatieve materialen, praktijk-kennis en didactische aanpak. De organisatie is in handen van Odyssee in samenwerking met het landelijk bureau van het IVN.

Wanneer: zaterdag 9 en zondag 10 oktober 1999

Waar: conferentie-oord De Holthurnsche Hof (Rijk van Nijmegen)

Kosten: f 175,50 incl. overnachting en maaltijden

Begeleiding: ervaren biologen/mycologen

Inlichtingen: Odyssee te Berg en Dal, tel. 024 - 6847250, fax 024 - 6847251

* IN DIT BOEK STAAT NIET DAT-IE GIFTIG IS. ONEETBAAR, ZEGGEN ZE. NOU ... DAT MAKEN WIJ WEL UIT. *

Geef elkaar de vijf!... op dinsdag 23 november 1999!

Zin in een ontmoeting met gelijkgestemde zielen? Een hernieuwde kennismaking met oude vrienden? Een gezellige bijeenkomst waar je ook nog wat van opsteekt? Dat is allemaal mogelijk op de eerst-komende IVN thema-avond, die speciaal voor IVN-leden wordt gehouden. De organisatie is dit keer in handen van de Werkgroep Lezingen, die daarmee tevens aandacht zal besteden aan haar vijfjarig jubileum. Een gezellige en leerzame avond dus, met een feestelijk tintje. Pak de agenda en noteer:

dinsdag 23 november om 20.00 uur
in Natuur- en Milieucentrum Ter Kleef,
Kleverlaan 9, Haarlem-Noord.

NOORDHOLLANDSE WATERSCHAPSVERKIEZINGEN

Op 6 mei j.l. is de uitslag van de waterschaps-verkiezingen officieel bekend geworden. Met vreugde is vernomen, dat de groene waterschaps-campagne succesvol is geweest. Er zijn in Noord-Holland 36 groene zetels behaald.

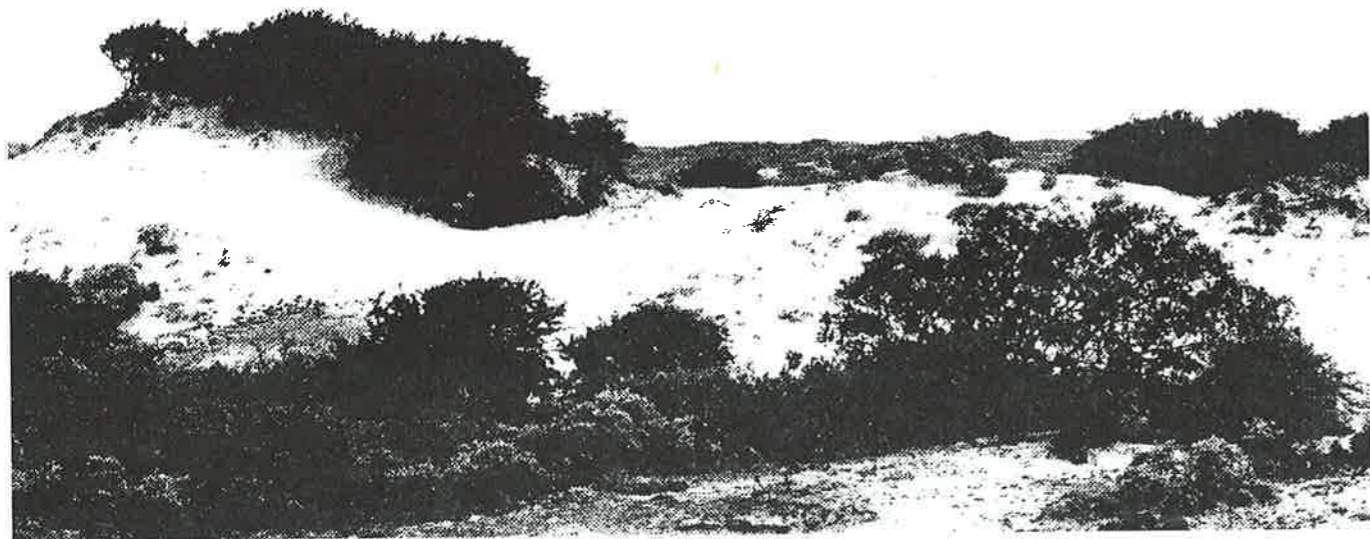
In het Noord-hollandse deel ten noorden van het Noordzeekanaal zijn er 8 zetels meer behaald dan tijdens de verkiezingen in 1994. De Natuurbeschermings-organisaties, die de groene campagne ondersteund hebben, zijn:

*Het Noordhollands landschap
Natuurmonumenten
IVN/ NME Consulentschap
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
Milieufederatie Noord-Holland*

Zij voelen zich gesterkt door de grote steun, die de kiezers aan de groene kandidaten hebben gegeven. De uitslag laat zien, dat de kiezers behoefte hebben aan meer aandacht voor natuur en milieu bij het werk van de waterschappen. Door de grote zetelwinst kunnen de groene kandidaten nu werkelijk invloed gaan uitoefenen op een natuur- en milieuvriendelijker waterschap.

Het IVN Zuid-Kennemerland is in het bijzonder vreugdevol gestemd over de verkiezingsuitslag, omdat Joke Jong een zetel in het waterschapsbestuur van het Hoogheemraadschap Rijnland heeft behaald. Zij is lid van ons IVN en treedt daarvoor ook op als natuurgids, zij is tevens lid van de vogelwerkgroep Zuid -Kennemerland. Vanaf deze plaats wenst het IVN haar van harte geluk met haar benoeming en wensen wij haar veel succes met haar belangrijke werk. De redactie heeft haar verzocht of zij in de nabije toekomst eens wat van zich wil laten horen door een bijdrage in de Toorts. Zij heeft dat in principe toegezegd maar heeft daaraan wel de voorwaarde verbonden, dat zij eerst met haar werkzaamheden voor het waterschap op dreef wil komen. Uiteraard respecteren wij die wens en kijken uit naar haar toekomstige berichten in de Toorts.

Regeneratie Duinvalleien Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Op 26 mei dit jaar vond een bijeenkomst plaats met het doel informatie te verschaffen over het *Masterplan Regeneratie Duinvalleien Nationaal Park Zuid-Kennemerland*. De bijeenkomst werd gehouden in van ouds 't Dorpshuis te Bloemendaal. De terreinbeherende organisaties, (N.V. PWN) het waterleidingbedrijf Noord-Holland, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, beoogden met deze bijeenkomst voorlichting over het conceptplan te geven aan de niet-terreinbeherende organisaties, verenigd in de Stichting Zuid-Kennemerland Natuurlijk. Tevens was er gelegenheid commentaar op het plan te geven, waarmee in de definitieve opzet rekening zal worden gehouden. Naast vertegenwoordigers van de terreinbeherende organisaties waren representanten aanwezig van o.a. IVN Zuid-Kennemerland, IVN Midden-Kennemerland, KNNV en de Vogelwerkgroep Haarlem.

Waarom een dergelijk plan?

Iedereen die de krant leest weet, dat de waterwinning in de duinen de laatste jaren sterk is vermindert. In 1998 is dit in Zuid-Kennemerland ongeveer gehalveerd en in het jaar 2000 zal de duinwaterwinning door het waterleidingbedrijf worden stopgezet. Het duingebied zal daardoor aanzienlijk vernatten en naar verwachting zal het oppervlak aan vochtig duinmilieu toenemen van ca. 35 ha. tot zo'n 300 ha. Hiermee wordt een grote stap gezet in het anti-verdrogingsbeleid van de overheden. Terugkeer- of regeneratie- van vochtige duinvalleien en hun levensgemeenschappen op deze schaal, is uniek in de vastelandsduinen en ook van internationale betekenis.

Bij vernatting van de duinen komt echter de gewenste natuur niet zomaar terug. Natuur-beschermingsmaatregelen zijn nodig en het opstellen ervan is maatwerk. Voor het duingebied van het Nationaal Park is daarom een Masterplan opgesteld, om het noodzakelijke beheer bij het gefaseerd stoppen van de waterwinning in kaart te brengen en te plannen in de tijd.

Welke maatregelen worden er in het plan voorgesteld?

Uiteraard kan hierover op deze plaats alleen in samenvattende termen gesproken worden. Om jonge pioniersvalleien terug te krijgen zal 95 ha. worden ontgraven, 35 ha. zal worden ontgraven om verstuuving te activeren en 95 ha. wordt in tijdelijk maaibeheer genomen om ontwikkelde stadia van vochtige duinvalleien te krijgen. In de planperiode van 1999-2008 zal het maai-beheer starten en wordt bijna 100 ha. ontgraven. Enkele duinmeren worden heringericht vooral ten gunste van de broedvogels. De ontwikkelingen zullen worden gevolgd om tijdige bijsturing van beheersmaatregelen mogelijk te maken. De totale kosten voor de regeneratie (beheers- en controlemaatregelen) bedragen bijna 18 miljoen gulden. In 1998 zijn al enkele projecten in uitvoering gegaan. In de planperiode 1999-2008 zal ruim 15 miljoen nodig zijn. Na 2008 staan ook nog een aantal projecten op de rol. Voor de financiering wordt zeker gerekend op het beschikbaar komen van subsidiegelden.

(Een deel van bovenstaande tekst is ontleend aan de brief van nationaal park Zuid-Kennemerland van 16 april 1999)

Activiteitenprogramma Herfst 1999

Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie, afdeling Zuid-Kennemerland
Secretariaat: Mw. J. de Vries, Tel. 023 5331557.

Rondleiding Meer en Berg, voormalig Provinciaal Ziekenhuis Santpoort Zondag 15 augustus

Georganiseerd door de Vereniging Landgoed Meer en Berg, met medewerking van o.a. Museum Meerenberg en gidsen van IVN Zuid-Kennemerland. De rondleiding staat in het teken van de waarden (landschap, cultuurhistorie en ecologie) van het landgoed. Tevens is er actuele informatie t.a.v. het dreigende bouwplan voor 450 woningen. In de rondleiding opgenomen is een bezoek aan het niet vrij toegankelijke natuurgebied Het Sleutelbos. Vertrek: 14.00 uur vanaf Museum Meerenberg. Te bereiken via de hoofdingang (borden volgen), Brederodelaan 10, Bloemendaal. Duur: ± 2,5 uur. Vanaf 13.00 uur is de expositie 150 JAAR PSYCHIATRIE in het museum te bezichtigen. Informatie: Stichting Duinbehoud (uitsluitend tijdens kantooruren): 071 5131800. Coördinator IVN Zuid-Kennemerland: Eric van Bakel, 023 5393507. Aanmelden vooraf is niet nodig.

"Bessen en Vruchten" op Leyduin-Woestduin-Vinkenduin Dinsdag 24 augustus

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Vogelenzang. Duur: 2 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Dialezing "Paddestoelen"

Ecologie, de rol van hogere schimmels in parkbossen en gesloten bossen.
Woensdag 25 augustus

I.s.m. KNNV. Presentatie: De Heer G. J. Keizer. Aanvang: 20.00 uur, zaal open vanaf 19.30 uur. Locatie: NMC Ter Kleef, Kleverlaan 9, Haarlem. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Jan-Willem van Velzen, 023 5317756.

Fietsexcursie Roofvogels, Spaarnwoude Zondag 5 september

I.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en Recreatieschap Spaarnwoude. Vertrek: 11.00 uur vanaf Boerderij Zorgvrij, Genieweg, Velsen-Zuid. Duur: ± 3 uur. Kijker aanbevelen. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

"Over eikels, bessen en noten" in Wandelbos Groenendaal Dinsdag 7 september

I.s.m. Gemeente Heemstede. Vertrek: 18.30 uur, info-paneel parkeerplaats bij het restaurant. Duur: 1,5 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Excursie "Waterbeestjes" Hekslootpolder Zondag 12 september

Vertrek: 13.00 uur, bij info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem. De deelnemers gaan in verschillende wateren kijken naar het dierenleven. We kijken binnen en buiten de Hekslootpolder. Deze waterexcursie is ook geschikt voor kinderen vanaf 8 jaar. Duur: 1,5 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Rondleiding Meer en Berg, voormalig Provinciaal Ziekenhuis Santpoort Zondag 19 september

Voor meer uitgebreide informatie omtrent deze rondleiding: zie zondag 15 augustus. Vertrek: 14.00 uur vanaf Museum Meerenberg.

Rondleidingen Thijsses Hof

Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN. Iedere eerste zondag van de maanden april t/m oktober. Aanvang: 14 uur. Ingang: Mollaan (achter het Pannenkoekenhuisje), Bloemendaal.

Excursies Landgoed Huys te Manpad

Georganiseerd door Stichting Huys te Manpad, m.m.v. IVN gidsen. Gedurende de periode 15 april - 15 oktober: Iedere zaterdag, aanvang: 10.00 uur. Iedere dinsdag, aanvang 14.00 uur. Vertrek bij het toegangshek, Herenweg, Heemstede.

~water~

Paddestoelenexcursie, Wandelbos Groenendaal

Zondag 26 september

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 11.00 uur, infopaneel op parkeerplaats bij restaurant Groenendaal.

Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Parkwachters Gem. Heemstede, 023 5234778.

Paddestoelendag, Landgoed Elswout

Zondag 3 oktober

Jaarlijks evenement over de wereld van schimmels en paddestoelen.

Te bezoeken van 10.30 tot 16.00 uur.

- Dialezingen van 30 minuten; aanvang iedere heel uur van 11.00 tot 15.00 uur.
- Paddestoelenexcursies van 1,5 uur, direct na afloop van de dialezingen.
- Speciale excursies voor kinderen van 4 t/m 10 jaar. Ouders gaan niet mee.
Aanvang: 12.30 en 14.30 uur. Duur 1,5 uur.
- Tentoonstelling en videopresentatie over paddestoelen.
- De Groene Winkel van het IVN is de hele dag aanwezig.

Voor deelname aan de excursies kunnen gratis kaartjes worden gereserveerd aan de informatiestand. Entree Elswout via het poortgebouw aan de Elswoutlaan, Overveen. Toegangskaart verplicht.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Ans Boogers 023 5312902.

Schemerwandeling, Landgoederen Leyduin-Woestduin-Vinkenduin

Dinsdag 5 oktober

Vertrek: 18.30 uur; Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Vogelenzang.

Duur: 2 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Leo van der Brugge, 023 5261584.

Excursie Vogeltrek, Kennemerduinen

Zondag 17 oktober

I.s.m. Nationaal Park Zuid-Kennemerland en Vogelwerkgroep Zuid Kennemerland.

Vertrek: 08.00 uur, Infopaneel parkeerplaats bij Parnassia.

Duur: 2,5 uur. Toegangskaart verplicht. Kijker meenemen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

Rondleiding Meer en Berg, voormalig Provinciaal Ziekenhuis Santpoort

Zondag 17 oktober

Voor meer uitgebreide informatie omtrent deze rondleiding: zie zondag 15 augustus.

Vertrek: 14.00 uur vanaf Museum Meerenberg.

Informatie: Stichting Duinbehoud (uitsluitend tijdens kantooruren): 071 5131800.

Weidevogelexcursie, Hekslootpolder

Zondag 31 oktober

I.s.m. Vereniging Behoud de Hekslootpolder en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 8.00 uur, info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.

Duur: 2,5 uur. Kijker meenemen. Denk om warme kleding.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

Paddestoelen excursie, Haarlemmerhout

Zondag 7 november

Vertrek: 11.00 uur, restaurant Dreefzicht, Fonteinlaan, Haarlem.

Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Leo van der Brugge, 023 5261584.

~water~

Strandexcursie, Bloemendaal aan Zee

Zondag 14 november

I.s.m. het KNNV en Nationaal Park Zuid Kennemerland.

Vertrek: 14.00 uur, Kop van de Zeeweg, Bloemendaal aan Zee.

Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Yneke Bettink, 023 5254995.

~water~

Activiteit in het teken van het thema "Water Natuurlijk", het landelijk IVN-thema van 1998 t/m 2000.